

Mat

Chapter 15

Javanese Interlinear

Reference: Javanese Bible (SABDA)

- 1 Τότε προσέρχονται τῷ Ἰησοῦ ἀπὸ Ἱεροσολύμων, Φαρισαῖοι καὶ
Lajeng sowan dhateng- Yésus saking Yérusalem, tiyang-Farisi lan
[G5119](#) [G4334](#) [G3588](#) [G2424](#) [G0575](#) [G2414](#) [G5330](#) [G2532](#)
γραμματεῖς, λέγοντες,
ahli-Kitab, ngendika,
[G1122](#) [G3004](#)

Sawise iku banjur ana wong Farisi lan ahli Toret sawatara saka ing Yerusalem kang padha sowan marang ngarsane Gusti Yesus sarta matur:

- 2 Διὰ τί οἱ μαθηταί σου παραβαίνουσιν τὴν
Kenging-menapa menapa -para murid Panjenengan nglanggar -tradisi
[G1223](#) [G5101](#) [G3588](#) [G3101](#) [G4771](#) [G3845](#) [G3588](#)
παράδοσιν τῶν πρεσβυτέρων; οὐ γὰρ νίπτονται τὰς χεῖρας
tradisi saking- sesepuh? mboten amargi wisuh -asta asta
[G3862](#) [G3588](#) [G4245](#) [G3756](#) [G1063](#) [G3538](#) [G3588](#) [G5495](#)
«αὐτῶν», ὅταν ἄρτον ἐσθίωσιν.
tiyang-punika, nalika roti nedha.
[G0846](#) [G3752](#) [G0740](#) [G2068](#)

“Punapa sababipun, dene sakabat Panjenengan kok sami nerak adat-tatacaranipun para leluhur kita? Manawi badhe nedha kok sami boten wisuh tangan rumiyin?”

- 3 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς, Διὰ
-Panjenenganipun nanging mangsuli ngendika dhateng-tiyang-punika, Kenging-menapa
[G3588](#) [G1161](#) [G0611](#) [G3004](#) [G0846](#) [G1223](#)
τί καὶ ὑμεῖς παραβαίνετε τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ
menapa ugi panjenengan-sedaya nglanggar -dhawuh dhawuh saking- Gusti-Allah
[G5101](#) [G2532](#) [G4771](#) [G3845](#) [G3588](#) [G1785](#) [G3588](#) [G2316](#)
διὰ τὴν παράδοσιν ὑμῶν?
amargi -tradisi tradisi panjenengan-sedaya?
[G1223](#) [G3588](#) [G3862](#) [G4771](#)

Nanging paring wangsulane Gusti Yesus marang wong-wong mau; “Yagene kowe kok uga padha nerak angger-anggere Gusti Allah marga saka anane adat-tata-caramu dhewe?”

- 4 ὁ γὰρ Θεὸς εἶπεν, Τίμα τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα;
-Gusti-Allah amargi Gusti-Allah ngendika, Bektia -rama rama lan -ibu ibu;
[G3588](#) [G1063](#) [G2316](#) [G3004](#) [G5091](#) [G3588](#) [G3962](#) [G2532](#) [G3588](#) [G3384](#)
καί, Ὁ κακολογῶν πατέρα ἢ μητέρα, θανάτῳ τελευτάτῳ.
lan, -Sinten-ingkang nyumatani rama utawi ibu, mawi-pejah kedah-pejah.
[G2532](#) [G3588](#) [G2551](#) [G3962](#) [G2228](#) [G3384](#) [G2288](#) [G5053](#)

Sabab Gusti Allah ngandika: Sira ngajenana bapa biyungira; lan maneh: Sing sapa ngipati ipati bapa utawa biyunge kudu mati.

5 ὑμεῖς δὲ λέγετε, Ὃς ἂν εἶπη τῷ πατρὶ ἢ
Panjenengan-sedaya nanging ngendika, Sinten mawon matur dhateng- rama utawi
[G4771](#) [G1161](#) [G3004](#) [G3739](#) [G0302](#) [G3004](#) [G3588](#) [G3962](#) [G2228](#)

τῇ μητρὶ, Δῶρον ὃ ἐὰν ἐξ ἐμοῦ ὠφεληθῆς--
-ibu ibu, Pisungsung ingkang menawi saking kawula migunani-panjenengan--
[G3588](#) [G3384](#) [G1435](#) [G3739](#) [G1437](#) [G1537](#) [G1473](#) [G5623](#)

Ewadene kandhamu: sing sapa kandha marang bapa utawa biyunge: Punapa ingkang dados gadhahan kula, ingkang kaginakaken kangge ngopeni panjenengan, punika sampun kangge kurban katur ing Pangeran,

6 οὐ μὴ τιμήσει τὸν πατέρα αὐτοῦ. Ἡ τὴν μητέρα
mboten badhé ngajen -rama rama piyambakipun. utawi -ibu ibu
[G3756](#) [G3361](#) [G5091](#) [G3588](#) [G3962](#) [G0846](#) [G2228](#) [G3588](#) [G3384](#)

αὐτοῦ καὶ ἠκυρώσατε τὸν λόγον τοῦ
piyambakipun Lan panjenengan-sedaya-mbatalaken -pangandika pangandika saking-
[G0846](#) [G2532](#) [G0208](#) [G3588](#) [G3056](#) [G3588](#)

Θεοῦ διὰ τὴν παράδοσιν ὑμῶν.
Gusti-Allah amargi -tradisi tradisi panjenengan-sedaya.
[G2316](#) [G1223](#) [G3588](#) [G3862](#) [G4771](#)

wong iku banjur wis ora kawajiban ngajeni bapakne utawa biyunge maneh. Dadine kowe wis ngorakake pepakoning Allah marga saka adat-tata-caramu dhewe.

7 ὑποκριταί! καλῶς ἐπροφήτευσεν περὶ ὑμῶν Ἡσαΐας, λέγων,
Tiyang-lamis! Lèrès medhar-wahyu bab panjenengan-sedaya Yésaya, ngendika,
[G5273](#) [G2573](#) [G4395](#) [G4012](#) [G4771](#) [G2268](#) [G3004](#)

Heh, wong lamis, ceplis temen pamecane Nabi Yesaya tumrap kowe:

8 Ὁ λαὸς οὗτος, τοῖς χεῖλεσίν με τιμᾷ; ἢ δὲ καρδία
-Umat Umat punika, mawi- lambé Kawula ngajen; -manah nanging manah
[G3588](#) [G2992](#) [G3778](#) [G3588](#) [G5491](#) [G1473](#) [G5091](#) [G3588](#) [G1161](#) [G2588](#)

αὐτῶν, πόρρω ἀπέχει ἀπ' ἐμοῦ:
tiyang-punika, tebih tebih saking Kawula:
[G0846](#) [G4206](#) [G0568](#) [G0575](#) [G1473](#)

Bangsa iki anggone ngluhurake Ingsun kanthi lambene, dene atine adoh karo Ingsun.

9 μάτην δὲ σέβονται με, διδάσκοντες διδασκαλίας ἐντάλματα
tanpa-guna nanging nyembah Kawula, mulang piwulang dhawuh
[G3155](#) [G1161](#) [G4576](#) [G1473](#) [G1321](#) [G1319](#) [G1778](#)

ἀνθρώπων.
manungsa.
[G0444](#)

Tanpa guna anggone padha ngabekti marang Ingsun, dene piwulang kang diajarake iku pepakoning manungsa."

10 Καὶ προσκαλεσάμενος τὸν ὄχλον, εἶπεν αὐτοῖς,
Lan nimbali -tiyang-kathah tiyang-kathah, ngendika dhateng-tiyang-punika,
[G2532](#) [G4341](#) [G3588](#) [G3793](#) [G3004](#) [G0846](#)

Ἀκούετε καὶ συνίετε!
Mirengna lan mangretosa!
[G0191](#) [G2532](#) [G4920](#)

Gusti Yesus banjur nimbali wong akeh, kang dipangandikani mangkene:

- 11 οὐ τὸ εἰσερχόμενον εἰς τὸ στόμα κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον;
 sanès -ingkang mlebet dhateng -tutuk tutuk njisihaken -manungsa manungsa;
[G3756](#) [G3588](#) [G1525](#) [G1519](#) [G3588](#) [G4750](#) [G2840](#) [G3588](#) [G0444](#)
- ἀλλὰ τὸ ἐκπορευόμενον ἐκ τοῦ στόματος, τοῦτο κοινοῖ τὸν
 nanging -ingkang medal saking -tutuk tutuk, punika njisihaken -manungsa
[G0235](#) [G3588](#) [G1607](#) [G1537](#) [G3588](#) [G4750](#) [G3778](#) [G2840](#) [G3588](#)
- ἄνθρωπον.
 manungsa.
[G0444](#)

“Padha ngrungokna lan mangretia: Kang njemberi wong iku dudu kang mlebu ing cangkem, nanging kang metu saka ing cangkem, iku kang njemberi wong.”

- 12 Τότε προσελθόντες, οἱ μαθηταὶ λέγουσιν αὐτῷ,
 Lajeng sowan, -para murid matur dhateng-Panjenenganipun,
[G5119](#) [G4334](#) [G3588](#) [G3101](#) [G3004](#) [G0846](#)
- Οἶδας ὅτι οἱ Φαρισαῖοι, ἀκούσαντες τὸν λόγον,
 Panjenengan-pirsa bilih -para tiyang-Farisi, mireng -pangandika pangandika,
[G1492](#) [G3754](#) [G3588](#) [G5330](#) [G0191](#) [G3588](#) [G3056](#)
- ἔσκανδαλίσθησαν.
 kesandhung.
[G4624](#)

Ing nalika iku para sakabate padha sowan ing ngarsane lan munjuk: “Punapa Paduka mirsa, bilih pangandika Paduka wau dados sandhungan tumrap tiyang Farisi?”

- 13 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν, Πᾶσα φυτεία ἦν οὐκ
 -Panjenenganipun nanging mangsuli ngendika, Saben tanduran ingkang mboten
[G3588](#) [G1161](#) [G0611](#) [G3004](#) [G3956](#) [G5451](#) [G3739](#) [G3756](#)
- ἐφύτευσεν ὁ Πατὴρ μου ὁ οὐράνιος, ἐκριζωθήσεται.
 dipuntanem -Rama Rama Kawula -ingkang swarga, badhé-kasabut.
[G5452](#) [G3588](#) [G3962](#) [G1473](#) [G3588](#) [G3770](#) [G1610](#)

Paring wangsulane Gusti Yesus: “Sadhengaha thethukulan kang dudu tanemane RamaKu ing swarga iku bakal kabedhol saoyod-oyode.

- 14 ἄφετε αὐτούς; τυφλοὶ εἰσιν ὁδηγοὶ τυφλῶν. τυφλὸς δὲ
 Kèndela tiyang-punika; wuta tiyang-punika panuntun tiyang-wuta. Wuta nanging
[G0863](#) [G0846](#) [G5185](#) [G1510](#) [G3595](#) [G5185](#) [G5185](#) [G1161](#)
- τυφλὸν ἔαν ὁδηγῆ, ἀμφότεροι εἰς βόθυνον πεσοῦνται.
 wuta menawi nuntun, kalih-kalihipun dhateng jugangan badhé-dhawah.
[G5185](#) [G1437](#) [G3594](#) [G0297](#) [G1519](#) [G0999](#) [G4098](#)

Aja kokrewes wong iku, iku wong picak nuntun padha wong picak. Yen wong picak nuntun wong picak, loro-lorone mesthi padha kecemplung ing luwangan.”

- 15 Ἀποκριθεὶς δὲ, ὁ Πέτρος εἶπεν αὐτῷ, Φράσον
 Mangsuli nanging, -sang Pétrus matur dhateng-Panjenenganipun, Terangna
[G0611](#) [G1161](#) [G3588](#) [G4074](#) [G3004](#) [G0846](#) [G5419](#)
- ἡμῖν τὴν παραβολὴν <ταύτην>.
 dhateng-kawula-sedaya -pasemon pasemon punika.
[G1473](#) [G3588](#) [G3850](#) [G3778](#)

Petrus tumuli munjuk marang Panjenengane: “Kawula mugé kaparingana katrangan bab pasemon punika wau.”

16 ὁ δὲ εἶπεν, Ἄκμῃν καὶ ὑμεῖς ἀσύνετοί
 -Panjenenganipun nanging ngendika, Taksih ugi panjenengan-sedaya mboten-mangretos
[G3588](#) [G1161](#) [G3004](#) [G0188](#) [G2532](#) [G4771](#) [G0801](#)

ἐστε?
 wonten?
[G1510](#)

| Dhawuh pangandikane Gusti Yesus: "Dadi kowe iya padha durung mangreti?"

17 οὐ νοεῖτε ὅτι πᾶν τὸ εἰσπορευόμενον εἰς
 mboten panjenengan-sedaya-mangretos bilih saben -ingkang mlebet dhateng
[G3756](#) [G3539](#) [G3754](#) [G3956](#) [G3588](#) [G1531](#) [G1519](#)

τὸ στόμα εἰς τὴν κοιλίαν χωρεῖ, καὶ εἰς ἀφεδρῶνα
 -tutuk tutuk dhateng -padaran padaran liwat, lan dhateng kakus
[G3588](#) [G4750](#) [G1519](#) [G3588](#) [G2836](#) [G5562](#) [G2532](#) [G1519](#) [G0856](#)

ἐκβάλλεται?
 kawedalaken?
[G1544](#)

| Apa kowe padha ora mangreti, yen samubarang kang lumebu ing cangkem, iku parane menyang ing weteng banjur dibuwang menyang ing pakiwan?

18 τὰ δὲ ἐκπορευόμενα ἐκ τοῦ στόματος, ἐκ τῆς καρδίας
 -Ingkang nanging medal saking -tutuk tutuk, saking -manah manah
[G3588](#) [G1161](#) [G1607](#) [G1537](#) [G3588](#) [G4750](#) [G1537](#) [G3588](#) [G2588](#)

ἐξέρχεται, κάκεινα κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον.
 medal, punika njisihaken -manungsa manungsa.
[G1831](#) [G2548](#) [G2840](#) [G3588](#) [G0444](#)

| Nanging samubarang kang metu saka ing cangkem iku asale saka ing ati sarta iya iku kang njemberi marang wong.

19 ἐκ γὰρ τῆς καρδίας ἐξέρχονται διαλογισμοὶ πονηροί, φόνοι, μοιχεῖαι,
 Saking amargi -manah manah medal gagasan jahat, mejahi, laku-jina,
[G1537](#) [G1063](#) [G3588](#) [G2588](#) [G1831](#) [G1261](#) [G4190](#) [G5408](#) [G3430](#)

πορνεῖαι, κλοπαί, ψευδομαρτυρία, βλασφημίαι.
 laku-cabul, nyolong, seksi-palsu, pitenah.
[G4202](#) [G2829](#) [G5577](#) [G0988](#)

| Amarga kang thukule saka ing ati iku kayata: pikiran kang ala, gawe pepati, laku jina, cabul, nyenyolong, sumpah palsu lan pitenah.

20 ταῦτά ἐστιν τὰ κοινῶν τὸν ἄνθρωπον; τὸ δὲ
 Punika inggih-punika -ingkang njisihaken -manungsa manungsa; -nanging nanging
[G3778](#) [G1510](#) [G3588](#) [G2840](#) [G3588](#) [G0444](#) [G3588](#) [G1161](#)

ἀνίπτοις χερσὶν φαγεῖν, οὐ κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον.
 tanpa-wisuh asta nedha, mboten njisihaken -manungsa manungsa.
[G0449](#) [G5495](#) [G5315](#) [G3756](#) [G2840](#) [G3588](#) [G0444](#)

| Yaiku kang gawe jempering wong. Nanging mangan ora nganggo wisuh iku ora njemberi."

- 21 Καὶ ἐξελθὼν ἐκεῖθεν, ὁ Ἰησοῦς ἀνεχώρησεν εἰς τὰ μέρη
 Lan miyos saking-ngriku, -Sang Yésus oncat dhateng -daerah daerah
[G2532](#) [G1831](#) [G1564](#) [G3588](#) [G2424](#) [G0402](#) [G1519](#) [G3588](#) [G3313](#)
- Τύρου καὶ Σιδῶνος;
 Tirus lan Sidon;
[G5184](#) [G2532](#) [G4605](#)

| Gusti Yesus banjur jengkar saka ing kono tindak menyang ing tlatahe kutha Tirus lan Sidon.

- 22 καὶ ἰδοῦ, γυνὴ Χανααῖα ἀπὸ τῶν ὀρίων ἐκείνων,
 lan mirsanana, tiyang-èstri Kanaan saking -tapel-wates tapel-wates punika,
[G2532](#) [G3708](#) [G1135](#) [G5478](#) [G0575](#) [G3588](#) [G3725](#) [G1565](#)
- ἐξελοῦσα, ἔκραζεν, λέγουσα, Ἐλέησόν με, Κύριε, υἱὸς Δαυὶδ; ἢ
 medal, mbengok, ngendika, Kawulasa kawula, Gusti, turunan Daud; -putra-èstri
[G1831](#) [G2896](#) [G3004](#) [G1653](#) [G1473](#) [G2962](#) [G5207](#) [G1138](#) [G3588](#)
- θυγάτηρ μου κακῶς δαιμονίζεται.
 putra-èstri kawula awrat kasurupan.
[G2364](#) [G1473](#) [G2560](#) [G1139](#)

| Tumuli ana wong Kanaan saka ing jajahan kono kang teka kanthi nguwuh-uwuh: “Dhuh, Gusti, tedhakupun Sang Prabu Dawud, kawula mugi Paduka paringi kawelasan, anak kawula estri kapanjangan dhemit, mesakaken sanget.”

- 23 ὁ δὲ οὐκ ἀπεκρίθη αὐτῇ λόγον. καὶ
 -Panjenenganipun nanging mboten mangsuli dhateng-piyambakipun tembung. Lan
[G3588](#) [G1161](#) [G3756](#) [G0611](#) [G0846](#) [G3056](#) [G2532](#)
- προσελθόντες, οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἠρώτουν αὐτὸν, λέγοντες,
 sowan, -para murid Panjenenganipun nyuwun Panjenenganipun, ngendika,
[G4334](#) [G3588](#) [G3101](#) [G0846](#) [G2065](#) [G0846](#) [G3004](#)
- Ἀπόλλυσον αὐτήν, ὅτι κράζει ὀπισθεν ἡμῶν.
 Kèndela piyambakipun, amargi mbengok wingking kawula-sedayu.
[G0630](#) [G0846](#) [G3754](#) [G2896](#) [G3693](#) [G1473](#)

| Nanging Gusti Yesus ora kersa paring wangsulan babar pisan. Para sakabate padha ngadhep lan munjuk marang Gusti Yesus: “Tiyang punika kadhawuhana kesah, dene kok ngetutaken kita kaliyan bengok-bengok.”

- 24 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν, Οὐκ ἀπεστάλην εἰ μὴ
 -Panjenenganipun nanging mangsuli ngendika, Mboten Kawula-kautus kejawi mboten
[G3588](#) [G1161](#) [G0611](#) [G3004](#) [G3756](#) [G0649](#) [G1487](#) [G3361](#)
- εἰς τὰ πρόβατα τὰ ἀπολωλότα οἴκου Ἰσραήλ.
 dhateng -mènda mènda -ingkang ical saking-griya Israèl.
[G1519](#) [G3588](#) [G4263](#) [G3588](#) [G0622](#) [G3624](#) [G2474](#)

| Gusti Yesus banjur mangsuli, pangandikane: “Aku mung kautus marani wedhus-wedhus Banisrael kang padha ilang bae.”

- 25 ἢ δὲ ἐλθοῦσα, προσεκύνη αὐτῷ, λέγουσα, Κύριε,
 -Piyambakipun nanging rawuh, nyembah dhateng-Panjenenganipun, ngendika, Gusti,
[G3588](#) [G1161](#) [G2064](#) [G4352](#) [G0846](#) [G3004](#) [G2962](#)
- βοήθει μοι!
 tulungana kawula!
[G0997](#) [G1473](#)

| Nanging wong wadon mau banjur marak lan sujud ing ngarsane Gusti Yesus sarta matur: “Dhuh, Gusti, nyuwun tulung!”

26 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς, εἶπεν, Οὐκ ἔστιν καλὸν λαβεῖν τὸν
 -Panjenenganipun nanging mangsuli, ngendika, Mboten pantes saé mendhet -roti
[G3588](#) [G1161](#) [G0611](#) [G3004](#) [G3756](#) [G1510](#) [G2570](#) [G2983](#) [G3588](#)
 ἄρτον τῶν τέκνων, καὶ βαλεῖν τοῖς κυναρίοις.
 roti saking-lare, lan mbucal dhateng-kirik.
[G0740](#) [G3588](#) [G5043](#) [G2532](#) [G0906](#) [G3588](#) [G2952](#)

Nanging Gusti Yesus mangsuli, pangandikane: "Ora bener, wong njupuk rotine anak-anak banjur diuncalake marang asu."

27 ἡ δὲ εἶπεν, Ναί, κύριε; καὶ γὰρ τὰ κυνάρια ἐσθίει
 -Piyambakipun nanging matur, Inggih, Gusti; ugi amargi -kirik kirik nedha
[G3588](#) [G1161](#) [G3004](#) [G3483](#) [G2962](#) [G2532](#) [G1063](#) [G3588](#) [G2952](#) [G2068](#)
 ἀπὸ τῶν ψυχίων τῶν πιπτόντων ἀπὸ τῆς τραπέζης τῶν
 saking -remukan remukan -ingkang dhawah saking -méja méja saking-
[G0575](#) [G3588](#) [G5589](#) [G3588](#) [G4098](#) [G0575](#) [G3588](#) [G5132](#) [G3588](#)
 κυρίων αὐτῶν.
 bendaranipun tiyang-punika.
[G2962](#) [G0846](#)

Atur wangsulane wong wadon: "Kasinggihan Gusti, nanging segawon rak inggih sami nedha cuwil-cuwilan ingkang dhawah saking mejaning bendaranipun."

28 τότε ἀποκριθεὶς, ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῇ, ὦ γύναι,
 Lajeng mangsuli, -Sang Yésus ngendika dhateng-piyambakipun, Dhúh tiyang-èstri,
[G5119](#) [G0611](#) [G3588](#) [G2424](#) [G3004](#) [G0846](#) [G5599](#) [G1135](#)
 μεγάλη σου ἡ πίστις! γενηθήτω σοι ὡς
 ageng panjenengan -kapitadosan kapitadosan! Kadados dhateng-panjenengan kados
[G3173](#) [G4771](#) [G3588](#) [G4102](#) [G1096](#) [G4771](#) [G5613](#)
 θέλεις, καὶ ἰάθη ἡ θυγάτηρ αὐτῆς ἀπὸ τῆς ὥρας
 kepinginan. Lan waras -putra-èstri putra-èstri piyambakipun saking -wekdal wekdal
[G2309](#) [G2532](#) [G2390](#) [G3588](#) [G2364](#) [G0846](#) [G0575](#) [G3588](#) [G5610](#)
 ἐκεῖνης,
 punika.
[G1565](#)

Ing kono Gusti Yesus tumuli paring wangsulan pangandikane: "Heh, wong wadon, kok gedhe pangandelmumu, mulane katekana apa kang dadi karepmu." Lan sanalika iku uga anake wong wadon mau banjur waras.

29 Καὶ μεταβάς ἐκεῖθεν, ὁ Ἰησοῦς ἦλθεν παρὰ τὴν θάλασσαν
 Lan pindhah saking-ngriku, -Sang Yésus rawuh ing-pinggiring -seganten seganten
[G2532](#) [G3327](#) [G1564](#) [G3588](#) [G2424](#) [G2064](#) [G3844](#) [G3588](#) [G2281](#)
 τῆς Γαλιλαίας; καὶ ἀναβάς εἰς τὸ ὄρος, ἐκάθητο ἐκεῖ.
 saking-Galila; lan minggah dhateng -redi redi, lenggah ing-ngriku.
[G3588](#) [G1056](#) [G2532](#) [G0305](#) [G1519](#) [G3588](#) [G3735](#) [G2521](#) [G1563](#)

Gusti Yesus sawise jengkar saka ing tlatah kono, banjur tindak menyang ing pinggiring sagara Galilea lan minggah redi, tumuli lenggah ing kono.

30	καὶ Lan G2532	προσῆλθον sowan G4334	αὐτῶ dhateng-Panjenenganipun G0846	ὄχλοι tiyang-kathah G3793	πολλοὶ, kathah, G4183	ἔχοντες mbekta G2192	μεθ' sareng G3326		
	ἐαυτῶν riyambakipun G1438	χωλοὺς, pincang, G5560	κυλλοὺς□, cacad, G2948	τυφλοὺς, wuta, G5185	κωφοὺς, budheg, G2974	καὶ lan G2532	ἐτέρους sanèsipun G2087	πολλοὺς, kathah, G4183	καὶ lan G2532
	ἔρριψαν nyelehaken G4496	αὐτοῦς tiyang-punika G0846	παρὰ ing-ngajeng G3844	τοὺς -sampeyan G3588	πόδας sampeyan G4228	αὐτοῦ, Panjenenganipun, G0846	καὶ lan G2532		
	ἐθεράπευσεν nyarasaken G2323	αὐτοῦς; tiyang-punika; G0846							

Banjur ana wong akeh kang padha gumrudug mrono nyowanake lumpuh, wong pincang, wong picak, wong bisu lan liya-liyane akeh, padha kasowanake ing ngarsane Gusti Yesus, kabeh banjur padha diwarasake.

31	ὥστε ngantos G5620	τὸν -tiyang-kathah G3588	ὄχλον tiyang-kathah G3793	θαυμάσαι, gumun, G2296	βλέποντας mirsani G0991	κωφοὺς budheg G2974	λαλοῦντας, ngendika, G2980		
	κυλλοὺς cacad G2948	ὕγιεις, waras, G5199	καὶ lan G2532	χωλοὺς pincang G5560	περιπατοῦντας, mlampah, G4043	καὶ lan G2532	τυφλοὺς wuta G5185	βλέποντας; sumerep; G0991	καὶ lan G2532
	ἐδόξασαν ngluhuraken G1392	τὸν -Gusti-Allah G3588	Θεὸν Gusti-Allah G2316	Ἰσραήλ. Israèl. G2474					

Temahan wong akeh padha kaeraman ndeleng wong bisu padha caturan, wong pincang padha waras, wong lumpuh padha lumaku, wong picak bisa ndeleng, lan kabeh banjur padha ngluhurake Allaha Israel.

32	Ὁ -Sang G3588	δὲ nanging G1161	Ἰησοῦς, Yésus, G2424	προσκαλεσάμενος nimbali G4341	τοὺς -para G3588	μαθητὰς murid G3101	αὐτοῦ, Panjenenganipun, G0846	εἶπεν, ngendika, G3004	
	Σπλαγχνίζομαι Kawula-welasan G4697	ἐπὶ dhateng G1909	τὸν -tiyang-kathah G3588	ὄχλον, tiyang-kathah, G3793	ὅτι amargi G3754	ἤδη sampun G2235	ἡμέραι dinten G2250	τρεῖς tiga G5140	
	προσμένουσίν nunggon G4357	μοι, Kawula, G1473	καὶ lan G2532	οὐκ mboten G3756	ἔχουσιν gadhadh G2192	τί menapa G5101	φάγωσιν; nedha; G5315	καὶ lan G2532	ἀπολύσαι nglipur G0630
	αὐτοῦς tiyang-punika G0846	νήσεις, luwe, G3523	οὐ mboten G3756	θέλω, Kawula-kersa, G2309	μή supados-mboten G3361	ποτε nalika G4219	ἐκλυθῶσιν semplah G1590		
	ἐν wonten-ing G1722	τῇ -margi G3588	ὁδῶ. margi. G3598						

Sawise iku Gusti Yesus tumuli nimbali para sakabate, padha dipangandikani mangkene: "AtiKu trenyuh banget saka welasKu marang wong akeh iki. Wis telung dina anggone padha ngetutake Aku, mangka wis ora ana kang dipangan. Aku ora bisa akon mulih wong-wong iku, amarga lagi padha kaluwen, gek-gek padha ambruk ana ing dalam."

33 καὶ λέγουσιν αὐτῶ οἱ μαθηταί, Πόθεν ἡμῖν
 Lan matur dhateng-Panjenenganipun -para murid, Saking-pundi kawula-sedaya
[G2532](#) [G3004](#) [G0846](#) [G3588](#) [G3101](#) [G4159](#) [G1473](#)

ἐν ἐρημίᾳ, ἄρτοι τοσοῦτοι ὥστε χορτάσαι ὄχλον τοσοῦτον.
 wonten-ing ara-ara-samun, roti samanten ngantos ngaregaken tiyang-kathah samanten.
[G1722](#) [G2047](#) [G0740](#) [G5118](#) [G5620](#) [G5526](#) [G3793](#) [G5118](#)

Para sakabate padha munjuk: “Kadospundi anggen kawula sami saged angsal roti wonten ing papan ingkang samun makaten, ingkang ngantos saged damel tuwuking tiyang ingkang samanten kathahipun punika?”

34 καὶ λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Πόσους ἄρτους
 Lan ngendika dhateng-tiyang-punika -Sang Yésus, Pinten roti
[G2532](#) [G3004](#) [G0846](#) [G3588](#) [G2424](#) [G4214](#) [G0740](#)

ἔχετε? οἱ δὲ εἶπαν, Ἑπτὰ, καὶ ὀλίγα
 panjenengan-sedaya-gadhah? -Tiyang-punika nanging matur, Pitu, lan sakedhik
[G2192](#) [G3588](#) [G1161](#) [G3004](#) [G2033](#) [G2532](#) [G3641](#)

ἰχθύδια.
 ulam-alit.
[G2485](#)

Pangandikane Gusti Yesus: “Kowe padha duwe roti pira?” “Pitu,” atur wangsulane para sakabat, “sarta wonten ulam alit-alit sawatawis.”

35 καὶ παραγγείλας τῷ ὄχλῳ ἀναπεσεῖν ἐπὶ τὴν γῆν,
 Lan dhawuh dhateng-tiyang-kathah lenggahan wonten-ing -siti siti,
[G2532](#) [G3853](#) [G3588](#) [G3793](#) [G0377](#) [G1909](#) [G3588](#) [G1093](#)

Gusti Yesus banjur dhawuh marang wong akeh iku, supaya padha lungguh ing lemah.

36 ἔλαβεν τοὺς ἑπτὰ ἄρτους καὶ τοὺς ἰχθύας, καὶ εὐχαριστήσας, ἔκλασεν
 mendhet -roti pitu roti lan -ulam ulam, lan saos-sokur, nyuwir
[G2983](#) [G3588](#) [G2033](#) [G0740](#) [G2532](#) [G3588](#) [G2486](#) [G2532](#) [G2168](#) [G2806](#)

καὶ ἐδίδου τοῖς μαθηταῖς, οἱ δὲ μαθηταὶ τοῖς ὄχλοις.
 lan maringi dhateng-murid, -para nanging murid dhateng-tiyang-kathah.
[G2532](#) [G1325](#) [G3588](#) [G3101](#) [G3588](#) [G1161](#) [G3101](#) [G3588](#) [G3793](#)

Sawise mangkono Panjenengane banjur mundhut roti pitu lan iwak-iwak mau lan sawise caos sokur, banjur padha dicuwil-cuwil lan diparingake marang para sakabat, sarta para sakabat padha ngedum marang wong akeh.

37 καὶ ἔφαγον πάντες, καὶ ἐχορτάσθησαν; καὶ τὸ περισσεῖον τῶν
 Lan nedha sedaya, lan wareg; lan -ingkang langkung saking-
[G2532](#) [G5315](#) [G3956](#) [G2532](#) [G5526](#) [G2532](#) [G3588](#) [G4052](#) [G3588](#)

κλασμάτων, ἦσαν ἐπτὰ σπυρίδας πλήρεις;
 cuwilan, njupuk pitu kranjang kebak;
[G2801](#) [G0142](#) [G2033](#) [G4711](#) [G4134](#)

Tumuli kabeh padha mangan nganti wareg. Sawise mangkono turahane diklumpukake, nganti dadi pitung kranjang kebak.

38 οἱ δὲ ἐσθίοντες ἦσαν τετρακισχίλιοι ἄνδρες, χωρὶς
 -tiyang-ingkang nanging nedha wonten sekawan-èwu tiyang-jaler, tanpa
[G3588](#) [G1161](#) [G2068](#) [G1510](#) [G5070](#) [G0435](#) [G5565](#)

γυναικῶν καὶ παιδίων.
 tiyang-èstri lan lare.
[G1135](#) [G2532](#) [G3813](#)

Anadene kang padha melu mangan iku kang lanang, kajaba wong wadon lan bocah-bocah, cacahé patang ewu.

39	Καὶ	ἀπολύσας	τοὺς	ὄχλους,	ἐνέβη	εἰς	τὸ	πλοῖον,	καὶ
	Lan	nglipur	-tiyang-kathah	tiyang-kathah,	minggah	dhateng	-prau	prau,	lan
	G2532	G0630	G3588	G3793	G1684	G1519	G3588	G4143	G2532
	ἦλθεν	εἰς	τὰ	ὄρια	Μαγαδάν.				
	rawuh	dhateng	-tapel-wates	tapel-wates	Magadan.				
	G2064	G1519	G3588	G3725	G3093				

Sawise iku Gusti Yesus nuli dhawuh marang wong akeh, supaya padha mulih. Panjenengane banjur nitih prau tindak menyang ing tlatah Magadan.